

POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Meno habilitantky:	PhDr. Slávka Janigová, PhD.
Názov práce v slovenskom jazyku:	KOMPARATÍVNA TERMINOLOGISTIKA V PRÁVNOM PREKLADE
Názov práce v anglickom jazyku:	COMPARATIVE TERMINOLOGY IN LEGAL TRANSLATION
Meno oponentky:	prof. Dr. habil. Magdaléna Bilá, PhD.

Teoretické východiská habilitačnej práce

Predmetom výskumu predkladanej habilitačnej práce je právna terminológia. Ide o prácu, ktorá je uchopením témy interdisciplinárna; prepája teoretické paradigmy a výskumné metódy legilingvistiky, právnej komparatistiky a praxeológie, čiastočne aj teórie prekladu. Habilitantka si pre svoj výskum kladie dva hlavné ciele. Prvý z nich (aj keď ho habilitantka formuluje trochu inak) vidíme v zisťovaní relevantnosti interkultúrnej interlingválnej komparatívnej terminologickej analýzy ako pomocného nástroja pre prekladateľa, ktorý mu môže byť nápomocný pri rozhodovaní sa pre istú prekladateľskú stratégiu a voľbu prekladateľského terminologického riešenia. Druhým cieľom bolo zistiť funkčnosť a opodstatnenosť konceptu dynamickej ekvivalencie v právnom preklade.

Okrem úvodu a záveru práca pozostáva z troch kapitol. Prvá kapitola, ktorú habilitantka označila ako „interdisciplinárny vstup do problematiky“, je skutočne veľkorysým a detailným úvodom, ktorý pripravuje čitateľa práce na jej tretiu empirickú kapitolu. Druhá a tretia časť prvej kapitoly reflektuje vzťah koncept – termín. Habilitantka sa venuje kľúčovým domácim a zahraničným odborníkom v oblasti terminológie; ich prístupy kriticky reflektuje a predostiera svoj vlastný prístup, totožný s prístupom Horeckého, ktorý vhodne podporuje vecnou argumentáciou. Termínu je venovaná aj tretia kapitola, v ktorej habilitantka vychádza z dvojzložkovej podstaty termínu ako jazykového znaku (pojmový komponent vrátane jeho intenzie a extenzie a syntaktický komponent). Oprávnenosť pojmového komponentu potvrdzuje komponentnou analýzou, analýzou lexikálnych polí a syntagmatickou analýzou na materiáli textov z právneho prekladu.

Štvrtá časť prvej kapitoly práce oboznamuje čitateľa s teoretickými prístupmi translatológie, ktoré sú pre danú problematiku relevantné. Venuje sa teda primárne tým translatologickým prístupom, ktoré skúmali mieru zhody zdrojového a cieľového textu. Objasňuje proces výberu prekladateľských stratégií (orientáciu na zdrojový alebo cieľový text) a analyzuje faktory ovplyvňujúce výber nepriamych prekladateľských stratégií.

Keďže právny preklad sa odôvodnene pokladá za najťažší typ odborného prekladu, habilitantka právom považovala za nevyhnutné vysvetliť rôznorodosť právnych kultúr, diverzitu v konceptualizácii právnych skutočností a z nej vyplývajúci nesúlad termínov, neexistenciu právnych konceptov v

Inštitút prekladateľstva a tlmočníctva Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity

niektorej právnej kultúre a pod. (piata a šiesta časť prvej kapitoly). Všetky tieto skutočnosti prirodzene kladú na prekladateľa právnych textov nesmierne nároky. Aj pri spracovaní tejto časti našiel uplatnenie interdisciplinárny pohľad habilitantky, prepája sa tu historická analýza anglosaskej právnej kultúry a jej odraz v jazyku práva (bohatá synonymia termínov, synonymické rady, binomiály a multinomiály). Východiskom z konfliktu právnych kultúr je podľa habilitantky princíp orientácie komparatívnej analýzy na rozhodné právo.

Aj keď spomínaná kapitola a jej podkapitoly predstavujú teoretický úvod k druhej metodologickej a tretej empirickej kapitole habilitačnej práce, nie sú len opisom, resp. vymenovaním teoretických paradigiem, prístupov a postulátov, skôr ich možno označiť za kritickú reflexiu habilitantky, v ktorej sa prejavuje ako bádatelka, ako lingvistka, translatologička a praktizujúca prekladateľka, teda hlavne ako „reflective practicioner“, hĺbavý, premýšľajúci odborník. Teoretické kapitoly sú dobre štruktúrované, habilitantka každú tému rozvíja logicky, lineárne, bez zbytočných digresíí a bez balastu. Text teoretických podkapitol práce sa dobre číta a aj keď je obsahovo a informačne značne nasýtený, čitateľ sa v ňom ľahko orientuje.

Výskumné metódy a výsledky výskumu

Výskumným metódam je venovaná druhá kapitola práce. Je potrebné vyzdvihnúť, že táto kapitola plynule nadväzuje na teoretické východiská práce (uplatňujúc paradigmu Saussurovho jazykového znaku a Ogden-Richardsovho sémantického trojuholníka) a prirodzene z nich vyplýva. Prvým výskumným nástrojom je komponentná analýza intenzie pojmu zdrojového jazyka, jej výsledkom je súbor definičných znakov pojmu. Tie spolu s extralingvistickou podstatou pojmu sú východiskom pre identifikáciu porovnateľného pojmu v cieľovom jazyku. Tento krok analýzy môžeme prirovnať k predporozumeniu (ako súboru prvotných významov, ktorými disponujeme, keď nejaký jav začíname chápať). Predporozumenie však ešte nie je úplné pochopenie, preto je ho potrebné otestovať, prípadne potom aj korigovať. Preto uvažovanie habilitantky, že na základe identifikácie porovnateľného pojmu v cieľovom jazyku (v našom chápaní predporozumenie) ešte prekladateľ nemôže voliť prekladateľskú stratégiu a rozhodnúť sa pre prekladateľské riešenie, považujeme za veľmi správne. Tomuto kroku musí predchádzať ešte jedna analýza – habilitantka uplatnila interkultúrnu komparatívnu analýzu (na základe komparačných kritérií uplatnených pri analýze zdrojového pojmu a termínu). Až na jej základe prekladateľ môže identifikovať súlad medzi zdrojovým a cieľovým jazykom, resp. vytvoriť pomenovanie a voliť prekladateľskú stratégiu. Aby sa vzal do úvahy aj syntaktický komponent termínu, termíny zdrojového aj cieľového jazyka habilitantka podrobuje syntagmatickej analýze.

Zvolený metodologický postup habilitantka ilustrovala na prípadových štúdiách (tretia kapitola), ktoré minuciózne a prísne výkladovým štýlom vedú čitateľa jednotlivými štádiami a krokmi

Inštitút prekladateľstva a tlmočníctva Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity prekladateľského procesu až k voľbe prekladateľského riešenia. Jednotlivé prípadové prekladateľské štúdiá sú vhodne zvolené, pretože ilustrujú rôzne prekladateľské situácie (termínovtornú interferenciu spôsobenú pojmovým komponentom termínu, jazykovo, resp. verbalizačne podmienené problémy až problémy spôsobené rozdielmi v kompozícii ilokučných aktov). Habilitantka právny pojem stavia oproti právnemu inštitútu (inštitucionalizácia v danom právnom systéme), pričom právny pojem je základom pre interkultúrnu komparáciu a umožňuje komparáciu právnych inštitútov zdrojovej kultúry s právnymi pojmami cieľovej kultúry.

Habilitantka presvedčivou argumentáciou odôvodňuje vhodnosť zvoleného terminologického prekladateľského riešenia tým, že pojmovo a syntagmaticky aktivuje zdrojové pojmy. Poukazuje na to, že prekladateľské terminologické riešenia môžu byť zdrojovo aj cieľovo orientované a zdôrazňuje, že dynamickú ekvivalenciu je potrebné chápať holisticky: pojmový komponent sa má orientovať na zdrojovú kultúru, syntaktický komponent na cieľovú kultúru, ilokučný aspekt vo vzťahu k funkcii orientovaný na zdrojovú kultúru a vo vzťahu k použitým výrazovým prostriedkom na cieľovú kultúru. Habilitantka pritom podčiarkuje, že prekladateľ právneho textu by mal všetky tieto faktory zohľadniť v súlade s komunikačným účinkom výsledného textu.

Svojím výskumom habilitantka jednoznačne potvrdila relevantnosť uplatnenia interkultúrnej interlingválnej komparatívnej terminologickej analýzy ako pomocného nástroja pre prekladateľa pri rozhodovaní sa pre prekladateľskú stratégiu a pre voľbu prekladateľského riešenia. Podľa nášho názoru habilitantka splnila aj druhý cieľ práce, svojím výskumom dokázala opodstatnenosť a funkčnosť dynamickej ekvivalencie.

Prínos predkladanej habilitačnej práce do danej oblasti poznania a vyhodnotenie výskumu

Predkladaná habilitačná práca zapadá do výskumných záujmov habilitantky, ako to je možné usudzovať aj na základe zoznamu jej publikačných výstupov uvedených v zozname použitej literatúry v závere práce. Zároveň korešponduje aj s jej aktivitou ako skúsenej praktizujúcej prekladateľky a rovnako s jej pedagogickou činnosťou. Prácu považujeme za významný príspevok predstaviteľky slovenskej vedeckej komunity k teórii a praxeológii prekladu vo všeobecnosti, najmä však k výskumu a praxi prekladu právnych textov.

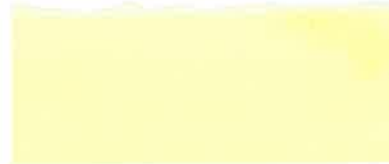
Výskum prezentovaný v predkladanej habilitačnej práci hodnotíme nanajvýš pozitívne. Výskumné metódy a nástroje sú exaktné a vhodne vybraté. Z metodologického hľadiska veľmi pozitívne hodnotíme minuciózne realizovaný kvalitatívny výskum.

Zároveň môžeme konštatovať, že aj empirická časť práce je napísaná prísne vedeckým štýlom, s použitím primeraného terminologického aparátu. Jednotlivé témy a podtémy sú uvedené, logicky rozvinuté a uzavreté, bez zbytočných digresíí. Habilitantka argumentuje vecne a logicky. Práca je

založená na exaktnom výskume a empírii autorky, po formálnej stránke je kvalitne spracovaná, obsahuje len zanedbateľné typografické chyby. Vysoko hodnotíme aj aplikačný rozmer habilitačnej práce.

ZÁVER

Predkladaná habilitačná práca oboznamuje odbornú verejnosť s exaktne realizovaným výskumom a spĺňa kritériá kladené na tento typ kvalifikačných prác. Habilitačnú prácu **KOMPARATÍVNA TERMINOLOGISTIKA V PRÁVNOM PREKLADE** habilitantky PhDr. Slávky Janigovej, PhD., **odporúčam prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe odporúčam habilitantke udeliť akademický titul docentka v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Filológia (Neslovanské jazyky a literatúry).**

V Prešove 28. 01. 2022

prof. Dr. habil. Magdaléna Bilá, PhD.